

KRONIKK

Når forsvarsevnen ødelegges

Av Fredrik Bull-Hansen

A- 5/3.92

I vår forsvarspolitikk har vi i noen tid sett to løp: en forsvarskommisjon under arbeid mot hva vi håper skal bli tidsmessige konklusjoner og – samtidig – en raak, politisk presset og akselererende nedtrapping av vår forsvarsevne. Det siste løpet har, meget forsiktig uttrykt, balansert på kanten av det parlamentarisk forsvarlige og redelige.

Da prosessen tok til, ble det i den politiske debatt harselert over begreper som «relativ forsvarsevne», «minimumsforsvar» og «minimumsevne». Den norske avdelingsjef og soldat som i nasjonal, evt. europeisk eller FN-regi, står overfor en vel trent og utrustet motstander, vil imidlertid ikke ha noen problemer med å fatte innholdet i begrepen. Språkkruken knyttet til budsjetter og økonomi har heller ikke alltid bidratt til avklaring for folk flest. Mange må fortsatt tro at «vekst» betyr vekst, at «0-vekst» betyr at nåværende stridsevne opprettholdes og at «investering» alltid betyr penger til noe av varig betydning for forsvarsevnen.

Undervels etterlyste den forsvarspolitiske ledelse en «intellektuell opprydning» i vår diskusjon om forsvarsspørsmål. Adressen syntes å være de militære fagfolk. En slik erklæring setter selvsagt ikke mindre krav til utstederen, som skal håndtere utfordringene politisk.

Ett krav bør være at det er rimelig samsvar mellom de beskrivelser som gis av den verden vi lever i og de praktiske tiltak som vedtas for å møte mulige utfordringer. Vi har helt nylig igjen fått skissert «en utrygg og usikker verden». Norge er det «eneste NATO-land som har felles grense med Russland», og dette Russland betegnes som «den største militærmakt i Europa». Det sies at vi i overskuelig fremtid må regne med at Russland vil

Med de forsvarspolitiske rammer som er lagt på bordet, passerer vi grensen for det moralsk forsvarlige hvis vi må sende folk i strid, mener kronikkforfatteren.

være en militær stormakt», osv.

På dette grunnlag anbefales det å halvere Forsvaret over en 15–20 års periode, for så sterkt å redusere den gjenværende virksomhet. Tidsperioden, 20 år, er lik avstanden mellom den første og den annen verdenskrig.

I de mange politiske uttalelser er samsvaret også ytterst svakt mellom beskrivelsene av Forsvarets status og den fremtidige kampkraft på den ene side, og det faglig sett sanne bilde av begge forhold på den annen. Målet beskrives som «et bærekraftig og troverdig Forsvar», at vi «trenger et slikt Forsvar», at vi vil få «øket evne til gjenoppbygging» osv.

Her er mangelen på samsvar mellom ord og virkelighet også fornærmende overfor folk flest. Uansett hvilken politisk grunnholdning den enkelte måtte ha og uansett oppfatninger om behovet for et militært forsvar, forstår de fleste at en dramatisk reduksjon i brigader, fartøyer, fly, ammunisjon, utdannet befal, soldat-utdannelse og øvelser, og stadig større overføringer fra forsvarsbudsjettet til helt andre formål enn det militære forsvar, ikke kan gjennomføres uten en alvorlig svekkelse av evnen til å forsvare landet med militære midler.

Snakker vi om noe annet, bør det sies.

V i noterer forøvrig at når de forsvarspolitiske forklaringer blir imøtegått, skiftes det raskt over til at den økonomiske «nedadgående trend» uansett er styrende for reduksjonene. Det ville da ha virket bedre å holde seg til de økonomiske argumenter alene og kutte ut utenriks- og sikkerhetspolitiske skisser og løfter om et fremtidig «sterkt forsvar».

Innimellom sies at vi kan redusere våre militære styrker fordi våre allierte gjør det. Logikken er svak og frigjort fra strategiske vurderinger. Under enhver omstendighet kan man ikke understreke avhengighet av «forsterkninger i en nødsituasjon» når det samtidig blir mer tvilsomt om slike vil finnes.

De forsvarspolitiske argumenter for intim kontakt med andre europeere er meget vel forankret. Det samme gjelder betydningen av et samlet Norden innen Det europeiske fellesskap. Men det synes ennå ikke helt oppfattet at europeere, som amerikanere, er lei av å høre om våre «trekk-rettigheter» på dem. Her synes bl.a. finnene bedre å begripe at det beste signal østover,

såvel som til andre europeere, er at man i usikre tider så langt råd er, selv skal prøve å ta vare på sitt eget store og utsatte territorium. Og det finske signal har ikke bare å gjøre med en såkalt nøytralitetslinje.

Når den forsvarspolitiske ledelse (innen de rammer som er beskrevet) snakker om et «troverdig forsvar i framtida», er dette, elskverdig uttrykt, faglig villedende – hvis vi da ikke forutsetter at ingen trussel finnes i fremtiden. Men det er altså ikke i tråd med de beskrivelser som er gitt.

Det praktiske resultat er at vi vil sitte igjen med det nødvendige for en holdbar, politimessig overvåking av vårt luftrom, sjøterritorium og utsaat landområde. Evnen til å motstå et omfattende militært angrep med mål på norsk jord vil være meget liten.

Med de forsvarspolitiske rammer og skisser som har vært lagt på bordet, vil vi etter mitt syn passere grensen for det moralsk forsvarlige hvis vi om 10–20 år må sende folk i strid. Og vi vet av erfaring at i strid blir de sendt, eller vil de gå, uansett hvilken tilstand de måtte være bragt i. Det er ikke et slikt forsvar det norske folk har bedt om når det svarer positivt på spørsmål om Forsvaret.

S elvsagt må vårt forsvar løpende gjennomgå forandringer, fortrinnsvis stadig mot et bedre forsvarsprodukt for landet og for pengene. Dette har også fra faglig hold vært presisert nokså lenge og klart. Her har det vært sperrer. På militær side går man kanskje, utfra erfaringen, lett i kringvern for å berge mest mulig. På politisk side mangler ikke sjelden vilje til å følge opp faglige eller egne forslag om rasjonalise-

Det er ikke samsvar mellom den politiske beskrivelsen som gis av Norges fremtidige forsvarsbehov og den halvering av Forsvaret det nå legges opp til. Nedskjæringene kan ikke gjennomføres uten en alvorlig svekkelse av evnen til å forsvare landet med militære midler. General Fredrik Bull-Hansen er tidligere forsvarssjef.

ringstiltak når disse kan virke politisk belastende. Så har man ofte også på forhånd drysset lokale og andre løfter. Motstandskraften mot kommuner, politiske organisasjoner, spesielle «stortingsbunker» og tilfeldig passerende svekkes tilsvarende.

Vi utvider våre begreper om trusler og om sikkerhet, og det er innlysende riktig fordi truslene mot oss og mot menneskeheten er utvidet. En utvidelse av hva vårt militære forsvar skal stå for, er imidlertid ikke en naturlig følge. Vi bør vite hva vi snakker om. Vi inkluderer i vårt kulturbegrep her til lands høydehopp og ping pong, og ingen vet lenger riktig hva «kultur» står for. Et militært apparat må være militært. De som i en usikker fremtid måtte fristes til å presse oss utfra styrke, og de som vi måtte regne som våre venner, vil forstå at oljelenser er viktig, men ikke at de er spesielt egnet til å avskrekke andres kanoner.